

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

обов'язкової освітньої компоненти

ЖИВОПИС

для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
4 курс

Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.12 Середня освіта (Мистецтво. Образотворче мистецтво)
Спеціалізація	-
Освітня програма	Мистецтво в закладах освіти
ННІ	педагогіки

Автори:
к.п.н. доцент Піддубна Оксана,
викладач Кирилюк Дарина,

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Протокол від «08» квітня 2026 р. № 13

Завідувач кафедри _____ Оксана ПІДДУБНА

Житомир 2026

УДК 75:37.013.42(076.5)

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол № 10 від «24» квітня 2026 р.)

Рецензенти:

Галина БУЧКІВСЬКА – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Любов КРАЙЛЮК – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету.

Наталія КОЛЕСНИК – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Піддубна О.М., Кирилюк Д.М. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з освітньої компоненти «Живопис» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.12 Середня освіта. (Мистецтво в закладах освіти) 4 курс. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. 68 с.

© Піддубна О. М., 2026

© Кирилюк Д. М., 2026

© Житомирський державний
університет імені Івана Франка, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ	6
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	8
Етюд голови людини з натури (гризайль).	16
Копіювання етюду голови людини за зразком.	18
Виконання живописної роботи чоловічої голови людини з натури в холодному колориті в головному уборі.	20
Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в теплому колориті.	22
Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в холодному колориті.	24
Створення авторської композиції з зображенням портрета.	26
Живописний етюд на передачу міміки, характеру.	28
Виконання з натури живописної роботи жіночої полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом	30
Живописний етюд полуфігури людини з натури.	32
Живописний етюд полуфігури людини з руками.	34
Живописний етюд полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом.	36
Виконання з натури живописної роботи напівоголеної фігури людини в холодній кольоровій гамі (38
Живописний етюд фігури людини в інтер'єрі.	40
Живописний етюд напівоголеної фігури людини на нейтральному фоні.	42
Живописний етюд напівоголеної фігури людини на контрастному фоні.	44
Створення ескізу авторської композиції з зображенням фігури людини	46
Пропорції людської фігури в русі. Передача в малюнку конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігури людини в русі.	48
Ескіз композиції з фігурами людей в русі.	
Виконання з натури живописної роботи дитячої фігури людини в русі (олійні фарби)	50
Етюди фігури людини в русі.	52
Створення ескізу авторської композиції з зображенням фігури людини	54
Принципи побудови тематичної композиції. Передача конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігур людей в русі.	56
Етюди, підбір матеріалу до композиції.	58
Створення авторської композиції з зображенням групи людей (олійні фарби, розмір 50/60) (продовження аудиторної роботи)	60
ЛІТЕРАТУРА	62
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Живопис» призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мистецтво. Образотворче мистецтво) та спрямовані на формування професійних художньо-педагогічних компетентностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Актуальність розробки матеріалів зумовлена сучасними тенденціями розвитку мистецької освіти, які орієнтуються на інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь, розвиток творчого потенціалу особистості, художнього мислення та здатності до самовираження. У процесі професійної підготовки майбутнього вчителя важливим є не лише оволодіння технікою живопису, але й формування здатності до аналізу природи, розуміння закономірностей форми, кольору, світла та простору, а також уміння передавати їх засобами художнього образу.

Самостійна робота з живопису є провідною складовою освітнього процесу, оскільки забезпечують активну творчу діяльність студентів, сприяють закріпленню теоретичних знань і формуванню досвіду самостійної художньої роботи. Вони передбачають поетапне опанування складних професійних завдань — від конструктивної побудови форми до створення цілісного живописного образу. Особливого значення набуває робота з природи як основа академічного живопису, що формує спостережливість, точність і художнє бачення.

Метою рекомендацій є забезпечення цілісної організації самостійних занять, спрямованої на поетапне формування у студентів професійних знань, умінь і навичок у галузі живопису.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання:

- формування навичок конструктивного аналізу форми та пропорцій;
- розвиток уміння передавати об'єм і простір засобами світлотіні;
- оволодіння закономірностями кольорознавства та принципами колористичного вирішення;
- формування вмінь працювати в різних живописних техніках (зокрема олійному живописі);
- розвиток композиційного мислення та здатності до узагальнення;
- формування індивідуального художнього стилю і творчого підходу до виконання завдань.

Структура матеріалів побудована за принципом поступового ускладнення навчальних завдань і передбачає поетапне виконання живописних робіт: від аналізу постановки та композиційного розміщення до конструктивної побудови, тонального і колористичного вирішення, деталізації та художнього узагальнення. Значна увага приділяється формуванню цілісного сприйняття природи, узгодженню всіх елементів композиції та досягненню художньої виразності.

Важливим аспектом є розвиток у студентів умінь самоконтролю та самооцінювання результатів власної діяльності. Аналіз виконаних робіт, виявлення типових помилок і визначення шляхів їх усунення сприяють

підвищенню рівня художньої підготовки та формуванню професійної відповідальності.

Окрім художніх умінь, матеріали спрямовані на формування педагогічних компетентностей майбутнього вчителя, зокрема здатності організувати навчально-творчий процес, добирати ефективні методи й прийоми навчання, враховувати індивідуальні особливості учнів та стимулювати їхню творчу активність.

Таким чином, навчальна дисципліна «Живопис» виступає не лише засобом формування художньої майстерності, а й важливим чинником професійного становлення майбутнього педагога. Запропоновані матеріали можуть бути використані в процесі самостійної діяльності здобувачів вищої освіти, забезпечуючи системність, послідовність і ефективність навчання.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Компетентності:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ПК1. Здатність глибоко розуміти класичні та новітні мистецтвознавчі поняття і на їх основі розробляти концептуальні засади образотворення.

ПК2. Здатність застосовувати знання термінології традиційних та цифрових видів образотворчого мистецтва в освітній, науковій і художньо-творчій діяльності.

ПК3. Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

ПК4. Здатність характеризувати історичні віхи еволюції образотворчого мистецтва й адекватно оцінювати наявні артефакти за об'єктивними критеріями їх художності.

ПК8. Здатність до глибокого засвоєння аксіології образотворчого мистецтва й аналізу його національних рис у контексті традиціоналізму і новаторства.

ПК9. Здатність створювати безпечні умови діяльності суб'єктів художньо-педагогічного процесу в мистецько-освітньому середовищі.

ПК10. Здатність до організації, проведення й оцінки результативності навчально-творчих практик, виховних заходів та виставок творів образотворчого мистецтва.

Програмні результати навчання:

РН7. *Демонструє* знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

ПРН 2. *Володіє* поняттєво-термінологічним тезаурусом образотворчого мистецтва, психологією художньої творчості та художньою педагогікою.

ПРН 4. *Уміє* аналізувати особливості образного ладу, композиційної побудови та специфіку виражальних і техніко-виконавських засобів творів образотворчого мистецтва.

ПРН 5. *Володіє* технологією роботи з традиційними і сучасними матеріалами образотворчого мистецтва та основами художньої майстерності.

ПРН 7. *Уміє* графічно, колористично і пластично декорувати предмети ужиткового мистецтва.

ПРН 9. *Знає* комп'ютерно-графічні технології та *вміє* виконувати твори образотворчого мистецтва в цифровому форматі.

ПРН 12. *Володіє* педагогічним малюнком та демонстраційним обладнанням, дидактичним матеріалом унаочнення уроків образотворчого мистецтва.

ПРН 13. *Уміє* прищеплювати учням художні цінності традиційних і сучасних напрямів національного образотворчого мистецтва.

Відповідність компетентностей і програмних результатів

Компетентність / ПРН	Зміст самостійної роботи	Конкретні види діяльності	Результат формування
ЗК1	Аналіз портрету, фігури людини, композицій	Виконання ескізів, спостереження, аналіз натури	Здатність аналізувати та узагальнювати
ЗК2	Основи живопису (тон, колір, світло, анатомія)	Самостійне виконання етюдів, портретів	Розуміння закономірностей живопису
ЗК10	Художньо-творча діяльність	Виконання творчих композицій, автопортретів	Формування естетичного світогляду
ФК1	Самостійна методика виконання живопису	Поетапне виконання роботи	Здатність до самостійної діяльності
ПК1	Композиція в портреті та сюжеті	Побудова композиції, пошук художнього образу	Формування художнього мислення
ПК2	Колористика та техніка олійного живопису	Робота з кольором, гармонією	Використання професійних засобів
ПК3	Передача об'єму, простору, анатомії	Моделювання форми, передача глибини	Розвиток майстерності
ПК4	Самоаналіз робіт	Аналіз власних робіт, корекція	Формування критичного мислення
ПК8	Колористична гармонія	Робота з кольоровими гамами	Формування художнього смаку
ПК9	Організація самостійної роботи	Планування, дотримання техніки безпеки	Формування відповідальності
ПК10	Самостійна творча діяльність	Виконання серії робіт (портрет, композиція)	Організація творчого процесу
РН7	Теоретичні основи живопису	Осмислення понять форми, кольору	Формування системних знань
ПРН 2	Художня термінологія	Використання понять у роботі	Розвиток мовлення
ПРН 4	Аналіз натури	Аналіз пропорцій, кольору	Розвиток аналітичних умінь
ПРН 5	Техніка живопису	Самостійна робота олійними фарбами	Формування практичних навичок
ПРН 7	Декоративність, стилізація	Узагальнення, творчі рішення	Розвиток творчості
ПРН 9	Формування цифрового портфоліо (Google Drive)	Фото робіт, систематизація, відбір	Саморефлексія, цифрова грамотність
ПРН 12	Педагогічне осмислення	Аналіз етапів виконання	Формування методичних умінь
ПРН 13	Художньо-естетичні цінності	Виконання завершених робіт	Формування естетичної культури

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролем. Кожен здобувач вищої освіти має виконати обов'язкові завдання, передбачені інструктивно-методичними матеріалами до лабораторних робіт, методичними рекомендаціями до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти, силабусом, навчальною та робочою програмою освітньої компоненти.

Результати навчальної діяльності здобувачів вищої освіти оцінюються в балах, відповідно до виду діяльності. Визначений мінімум балів, який необхідно набрати для отримання заліку в 7-му та 8-му семестрах, зазначений в робочій програмі навчальної дисципліни.

Показники, що враховуються під час оцінювання

1. Композиційне вирішення

- цілісність композиції;
- вміння виділяти головне;
- рівноваженість елементів;
- логічність побудови простору.

2. Передача форми, пропорцій і анатомії

- правильність побудови голови, фігури людини;
- дотримання пропорцій;
- конструктивна побудова форми.

3. Світлотіньове моделювання

- передача об'єму через світло і тінь;
- наявність градацій (світло, півтінь, тінь, рефлекс);
- переконливість просторової глибини.

4. Колористичне вирішення

- гармонійність кольорових відношень;
- вміння працювати з тепло-холодними контрастами;
- цілісність колориту.

5. Техніка виконання

- володіння матеріалами (олійний живопис, акварель, змішані техніки);
- акуратність і культура виконання;
- володіння живописними прийомами.

6. Передача матеріальності

- відображення фактур (тканина, шкіра, скло, метал);
- переконливість зображення предметів і середовища.

7. Творчий підхід

- оригінальність рішення;
- інтерпретація натури;
- рівень художнього узагальнення.

8. Самостійність виконання

- здатність працювати без постійної допомоги;
- самостійний пошук рішень;
- відповідальність за результат.

9. Аналіз і самооцінка

- здатність оцінювати власні роботи;
- виявлення та виправлення помилок;
- участь в обговоренні.

10. Ведення портфоліо (Google Drive)

- регулярність завантаження робіт;
- систематизація та структура;
- відбір кращих робіт;
- динаміка розвитку.

11. Дотримання техніки безпеки

- правильне використання матеріалів;
- організація робочого місця;
- охайність.

Сукупність зазначених показників дозволяє комплексно оцінити рівень підготовки здобувачів вищої освіти, їхні професійні досягнення та динаміку розвитку художніх і педагогічних компетентностей.

Система бонусів

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять, виставкова діяльність у всеукраїнських, міжнародних виставках, участь у творчих конкурсах Максимальна кількість балів: 10.

Критерії оцінювання
Модуль VII. Портрет. Живопис голови людини. Автопортрет. 4 курс

№	Кількість години	Тема/ Практичне заняття	СР	ЛР	МР
			100	100	100
1	2	Тема 62./ Практичне заняття 1	СР		
2	2	Тема 62./ Практичне заняття 2	СР		
3	2	Тема 62./ Практичне заняття 3	СР		
4	2	Тема 62./ Практичне заняття 4	СР		
5	2	Тема 62./ Практичне заняття 5	СР		
6	2	Тема 62./ Практичне заняття 6	СР		
7	2	Тема 62./ Практичне заняття 7	СР		
8	2	Тема 62./ Практичне заняття 8		ЛР	
9	2	Тема 68./ Практичне заняття 1	СР		
10	2	Тема 68./ Практичне заняття 2	СР		
11	2	Тема 68./ Практичне заняття 3	СР		
12	2	Тема 68./ Практичне заняття 4	СР		
13	2	Тема 68 / Практичне заняття 5	СР		
14	2	Тема 68./ Практичне заняття 6	СР		
15	2	Тема 68./ Практичне заняття 7	СР		
16	2	Тема 68./ Практичне заняття 8		ЛР	
17	2	Тема 73./ Практичне заняття 1	СР		
18	2	Тема 73./ Практичне заняття 2	СР		
19	2	Тема 73./ Практичне заняття 3	СР		
20	2	Тема 73./ Практичне заняття 4	СР		
21	2	Тема 73./ Практичне заняття 5			МР
Разом 46		Рейтинг	100		

Види оцінювання діяльності:

- СР – виконання самостійної роботи;
- ЛР – виконання практичної (аудиторної) роботи / неформальна освіта*;
- МР – виконання модульної роботи.

*Примітка: Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Житомирському державному університеті імені Івана Франка (<https://zu.edu.ua/offic/pro-neformal.pdf>)

Критерії оцінювання
Модуль VIII. Побудова фігури людини. Побудова фігури людини в русі

№	Кількість години	Тема/ Практичне заняття	СР	ЛР	МР
			100	100	100
1	2	Тема 75./ Практичне заняття 1	СР		
2	2	Тема 75./ Практичне заняття 2	СР		
3	2	Тема 75./ Практичне заняття 3	СР		
4	2	Тема 75./ Практичне заняття 4	СР		
5	2	Тема 75./ Практичне заняття 5	СР		
6	2	Тема 75./ Практичне заняття 6	СР		
7	2	Тема 75./ Практичне заняття 7	СР		
8	2	Тема 75./ Практичне заняття 8		ЛР	
9	2	Тема 82./ Практичне заняття 1	СР		
10	2	Тема 82./ Практичне заняття 2	СР		
11	2	Тема 82./ Практичне заняття 3	СР		
12	2	Тема 82./ Практичне заняття 4	СР		
13	2	Тема 82./ Практичне заняття 5	СР		
14	2	Тема 82./ Практичне заняття 6	СР		
15	2	Тема 82./ Практичне заняття 7	СР		
16	2	Тема 82./ Практичне заняття 8		ЛР	
17	2	Тема 88./ Практичне заняття 1	СР		
18	2	Тема 88./ Практичне заняття 2	СР		
19	2	Тема 88./ Практичне заняття 3	СР		
20	2	Тема 88./ Практичне заняття 4	СР		
21	2	Тема 88./ Практичне заняття 5	СР		
22	2	Тема 88./ Практичне заняття 6	СР		
23	2	Тема 88./ Практичне заняття 7	СР		
24	2	Тема 88./ Практичне заняття 8			МР
Разом 48		Рейтинг	100		

Види оцінювання діяльності:

- СР – виконання самостійної роботи;
- ЛР – виконання практичної (аудиторної) роботи / неформальна освіта*;
- МР – виконання модульної роботи.

*Примітка: Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Житомирському державному університеті імені Івана Франка (<https://zu.edu.ua/offic/pro-neformal.pdf>)

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	Здобувач демонструє високий рівень сформованості художньо-практичних умінь у виконанні всіх типів завдань (портрет, полуфігура, фігура в інтер'єрі, авторська композиція). Композиція грамотно організована, формат використано впевнено. Пропорції, конструктивна побудова та анатомічна точність бездоганні. Світлотіньові та кольорові відношення передані переконливо, з урахуванням умов освітлення. Впевнено застосовано техніку олійного живопису (підмальовок, лессування, фактурність). Досягнуто цілісності образу, гармонії кольору, матеріальності та художньої виразності. Робота має ознаки творчої інтерпретації.
<i>Добре</i>		82-89	B	Робота виконана на високому рівні з незначними недоліками. Загалом правильно передані пропорції, об'єм, простір і взаємозв'язки між елементами (фігура, руки, предмети, фон). Колористичне рішення переважно вдале, техніка виконання достатньо впевнена. Присутні окремі неточності у деталях, фактурі або узагальненні форми.
		74-81	C	Робота виконана правильно в основному, але містить помітні помилки. Пропорції, конструкція та передача об'єму частково порушені. Композиція вирішена задовільно, проте бракує цілісності або виразності. Колірно-тональні відношення передані неповною мірою. Техніка використана на середньому рівні, можливості матеріалів реалізовані частково.
<i>Задовільно</i>		64-73	D	Робота відповідає базовому рівню виконання. Спостерігаються суттєві помилки у побудові форми (голови, фігури, рук), пропорціях та композиції. Світлотіньові та кольорові співвідношення передані неточно. Простір і матеріальність виражені слабо. Техніка живопису використовується обмежено.
		60-63	E	Робота відповідає мінімальним вимогам. Здобувач демонструє початкові навички виконання живописних завдань. Наявні значні помилки у пропорціях, кольорі, тоні та композиції. Цілісність роботи відсутня або порушена. Технічні можливості матеріалів практично не використані.
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	Робота виконана на низькому рівні. Відсутнє розуміння конструктивної побудови, пропорцій

				та основ композиції. Світлотіньові та кольорові відношення порушені. Завдання виконано частково, потребує суттєвого доопрацювання.
		1-34	F	Робота не відповідає вимогам навчальної дисципліни. Відсутні базові навички живопису. Завдання не виконано або виконано формально без розуміння.

Підсумкова оцінка з вивчених модулів за навчальний рік (ПОМ) розраховується:

№ модулю	$M_{\%n}$ (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль VII	$M_{\%VII} = (100 \%)$
Сума	100
Модуль VIII	$M_{\%VIII} = (100 \%)$
Сума	100

ЕКЗАМЕН

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є екзамен, то здобувачі вищої освіти в яких підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) за семестр становить 60 і більше балів, мають право не складати екзамен. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Екзаменаційній оцінці (ЕО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ = ЕО = ПО$$

У випадку складання екзамену підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та екзаменаційної оцінки (ЕО).

$$ПО = (ПОМ + ЕО) / 2$$

Інформаційний обсяг освітньої компоненти

Модуль VII. Портрет. Живопис голови людини. Автопортрет.

Портрет, як самостійний жанр образотворчого мистецтва. Види портретів. Форма голови у фронтальному, трьох-четвертному та профільному положенні. Основні закономірності побудови портрета. Пропорцій голови. Композиційні прийоми і схеми побудови портрету. Схеми малюнка черепа й частин обличчя. Анатомічна побудова черепа в трьох ракурсах. Побудова голови від загального до детального. Робота над деталями обличчя.

Живопис голови з живої натури, формування об'єму в залежності від освітлення та середовища в якому перебуває натура (на фоні площини, інтер'єру), закономірності вибору правильної точки зору, колориту, композиційного центру, технік олійного живопису, поетапність виконання завдання у визначеній послідовності (від загального до деталей). Етюд голови людини з натури (грязайль).

Копіювання етюду голови людини за зразком. Виконання аудиторної, живописної роботи жіночої голови людини з натури в теплому колориті з аксесуарами (олійні фарби, розмір 50/60). Виконання аудиторної, живописної

роботи чоловічої голови людини з натури в холодному колориті в головному уборі (олійні фарби, розмір 50/60). Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в теплому колориті. Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в холодному колориті. Створення авторської композиції з зображенням портрета. Основні закономірності побудови композиції портрета.

Міміка. Передача характеру. Композиційні прийоми та основні закономірності побудови портрета, закономірності вибору правильної точки зору, колориту, композиційного центру, технік олійного живопису, поетапність виконання завдання. Виконання (аудиторної) з натури живописної роботи чоловічої полуфігури людини з руками та атрибутами: книгою, чашкою (олійні фарби, розмір 50/60). Виконання (аудиторної) з натури живописної роботи жіночої полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом (олійні фарби, розмір 50/60). Живописний етюд полуфігури людини з натури. Живописний етюд полуфігури людини з руками. Живописний етюд полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом. Виконання автопортрету (олійні фарби, розмір 50/60).

Модуль VIII. Побудова фігури людини. Побудова фігури людини в русі

Конструктивно-анатомічна будова жіночої та чоловічої фігури людини. Пропорції людської фігури. Передача конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігури людини. Принципи побудови композиції з фігурами людей. Виконання живописної роботи з зображенням фігури людини. Виконання (аудиторної) з натури живописної роботи фігури людини в теплій кольоровій гамі в інтер'єрі (олійні фарби, розмір 50/60). Виконання (аудиторної) з натури живописної роботи напівоголеної фігури людини в холодній кольоровій гамі (олійні фарби, розмір 50/60). Живописний етюд фігури людини в інтер'єрі. Живописний етюд напівоголеної фігури людини на нейтральному фоні. Живописний етюд напівоголеної фігури людини на контрастному фоні. Створення авторської композиції з зображенням фігури людини (олійні фарби, розмір 50/60).

Пропорції людської фігури в русі. Передача в малюнку конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігури людини в русі. Принципи побудови композиції з фігурами людей в русі. Методи і форми побудови людини в русі. Виконання з натури (аудиторної), живописної роботи фігури людини в національному одязі з атрибутами (олійні фарби, розмір 50/60). Виконання з натури (аудиторної), живописної роботи дитячої фігури людини в русі (олійні фарби, розмір 50/60). Етюди фігури людини в русі. Створення етюду авторської композиції з зображенням групи людей.

Створення авторської композиції з зображенням фігури людини, або групи людей (олійні фарби, розмір 50/60).

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Б годин
1	Етюд голови людини з натури (гризайль).	4
2	Копіювання етюду голови людини за зразком.	4
3	Виконання живописної роботи чоловічої голови людини з натури в холодному колориті в головному уборі.	4
4	Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в теплому колориті.	4
5	Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в холодному колориті.	4
6	Створення авторської композиції з зображенням портрета.	6
7	Живописний етюд на передачу міміки, характеру.	4
8	Виконання з натури живописної роботи жіночої полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом	4
9	Живописний етюд полуфігури людини з натури.	4
10	Живописний етюд полуфігури людини з руками.	4
11	Живописний етюд полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом.	4
12	Виконання з натури живописної роботи напівоголеної фігури людини в холодній кольоровій гамі (4
13	Живописний етюд фігури людини в інтер'єрі.	4
14	Живописний етюд напівоголеної фігури людини на нейтральному фоні.	4
15	Живописний етюд напівоголеної фігури людини на контрастному фоні.	4
16	Створення ескізу авторської композиції з зображенням фігури людини	4
17	Пропорції людської фігури в русі. Передача в малюнку конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігури людини в русі. Ескіз композиції з фігурами людей в русі.	4
18	Виконання з натури живописної роботи дитячої фігури людини в русі (олійні фарби)	4
19	Етюди фігури людини в русі.	4
20	Створення ескізу авторської композиції з зображенням фігури людини	4
21	Принципи побудови тематичної композиції. Передача конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігур людей в русі.	4
22	Етюди, підбір матеріалу до композиції.	4
23	Створення авторської композиції з зображенням групи людей (олійні фарби, розмір 50/60) (продовження аудиторної роботи)	6
Всього:		96

Самостійна робота №1.

Тема: Етюд голови людини з натури (гризайль) (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння передавати об'єм голови людини засобами тонального живопису (гризайль); розвинути навички конструктивного аналізу форми, світлотіньового моделювання та узагальнення; навчитися точно передавати пропорції, характер і пластичну будову голови; удосконалити вміння працювати в монохромній гамі, досягаючи цілісності зображення.

План виконання (4 годин)

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: положення голови (поворот, нахил); характер освітлення
- Проаналізувати: пропорції; основні конструктивні форми; розташування світла і тіні

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму голови; вісь симетрії; лінії очей, носа, рота
- Визначити пропорції
- Уникати деталізації

3. Закладання загальних тональних мас

- Визначити: світло, півтінь, тінь
- Працювати від загального
- Передати загальний тональний стан

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластичність
- Врахувати рефлекси

5. Уточнення деталей

- Пропрацювати: очі, ніс, рот; характерні риси
- Підпорядкувати деталі загальному

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити тональні відношення
- Досягти цілісності зображення
- Виділити головне

Методична примітка. Гризайль: базується на тональних відношеннях; дозволяє зосередитись на формі та об'ємі. Побудова: є основою правильного зображення; потребує точності пропорцій. Світлотінь: формує об'єм; залежить від джерела світла. Працювати: від загального до часткового; через порівняння Уникати: передчасної деталізації; «розбитості» форми; втрати конструкції.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання тональних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення форми

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений етюд голови людини (гризайль), сформовані навички: конструктивної побудови; передачі об'єму; роботи в монохромній гамі, розвиток спостережливості та художнього мислення.

Самостійна робота №2.

Тема: Копіювання етюд голови людини за зразком (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння аналізувати та відтворювати живописний твір; розвинути навички передачі пропорцій, об'єму, світлотіньових і кольорових відношень на основі зразка; навчитися розуміти живописну манеру автора, особливості композиції та техніки виконання; удосконалити практичні вміння роботи з матеріалами та досягати цілісності зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз зразка

- Визначити: композицію, пропорції голови, характер освітлення
- Проаналізувати: тональні відношення, кольорову гаму (за наявності кольору), живописну манеру

2. Побудова зображення

- Намітити: загальну форму голови, вісь симетрії, основні пропорції
- Розташувати зображення у форматі

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний або кольоровий стан
- Працювати від загального

4. Розробка форми та об'єму

- Уточнити: форму голови, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластичність
- Наблизити роботу до характеру зразка

5. Уточнення деталей

- Пропрацювати: очі, ніс, рот; характерні риси
- Зберегти узгодженість із загальною формою

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: тональні / кольорові відношення
- Досягти цілісності
- Порівняти із зразком

Методична примітка. Копіювання: є навчальним методом аналізу художнього твору; сприяє засвоєнню техніки та стилю. Важливо: не механічно копіювати, а розуміти форму; аналізувати послідовність виконання. Побудова: має бути точною і узгодженою; визначає якість результату. Працювати: від загального до часткового; через постійне порівняння зі зразком. Уникати: копіювання «по контуру»; втрати об'єму; надмірної деталізації

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз зразка
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Розробка об'єму
- Уточнення форми

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 виконана копія етюд голови людини, сформовані навички: аналізу живописного твору, передачі пропорцій і об'єму, відтворення живописної манери, розвиток художнього мислення та технічної майстерності.

Самостійна робота №3.

Тема: Виконання живописної роботи чоловічої голови людини з натури в холодному колориті в головному уборі. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння передавати голову людини в умовах холодного колористичного рішення; розвинути навички конструктивної побудови, передачі пропорцій, світлотіньових і кольорових відношень; навчитися передавати характер моделі, матеріальність головного убору та особливості освітлення; удосконалити техніку живопису та досягати цілісності зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: положення голови (поворот, нахил); характер освітлення; колористичний стан (холодна гама)
- Проаналізувати: пропорції; характерні риси моделі; взаємодію кольорів

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму голови, вісь симетрії, пропорції (очі, ніс, рот), форму головного убору
- Уточнити розміщення у форматі

3. Закладання загальних кольорових і тональних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний холодний колористичний стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, світлотінь
- Передати: об'єм, пластичність, кольорові нюанси в холодній гамі

5. Передача характеру та матеріальності

- Пропрацювати: риси обличчя, характер моделі
- Передати: фактуру головного убору (тканина, шкіра тощо), кольорові рефлекси

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності образу

Методична примітка. Холодний колорит: потребує тонких кольорових нюансів, може бути доповнений теплими акцентами. Портрет: важливо передати не лише форму, а й характер, узагальнення важливіше за деталізацію. Головний убір: є частиною композиції, допомагає виявити форму голови. Олійний живопис: дозволяє працювати кольоровими шарами, сприяє передачі глибини кольору. Працювати: від загального до часткового, через постійне порівняння. Уникати: порушення пропорцій, надмірної деталізації, втрати загального

колористичного стану.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення кольорових відношень

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд голови, сформовані навички: передачі портретної форми, роботи в холодному колориті, передачі матеріальності, розвиток художнього та образного мислення.

Самостійна робота №4.

Тема: Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в теплому колориті. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння передавати голову людини в різних ракурсах засобами живопису; розвинути навички конструктивної побудови, передачі пропорцій, об'єму та простору; навчитися працювати в теплому колориті, передавати кольорові нюанси шкіри та вплив освітлення; удосконалити здатність швидко узагальнювати форму та досягати цілісності зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: три ракурси (фас, 3/4, профіль), характер освітлення, загальний теплий колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції, конструктивну будову голови, кольорові відношення

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму голови в кожному ракурсі, вісь симетрії (де можливо), пропорції (очі, ніс, рот)
- Розташувати три етюди на форматі
- Уникати деталізації

3. Закладання загальних кольорових і тональних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний теплий колористичний стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластичність, теплі кольорові нюанси

5. Уточнення характеру та ракурсу

- Пропрацювати: характерні риси, відмінності ракурсів
- Передати: індивідуальні особливості, просторове розташування форм

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності кожного етюд

Методична примітка. Робота в ракурсах: розвиває просторове мислення, допомагає глибше зрозуміти форму. Теплий колорит: підкреслює живість і пластичність форми, потребує введення холодних нюансів для рівноваги. Портрет: важливо передати характер, а не лише схожість, узагальнення важливіше за деталізацію. Працювати: від загального до часткового, через порівняння трьох ракурсів. Уникати: порушення пропорцій, однаковості

ракурсів, надмірної деталізації

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова трьох ракурсів

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення кольорових відношень

4 година

- Уточнення характеру
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 2 короткострокові етюди голови людини в різних ракурсах, сформовані навички: передачі форми в різних положеннях, роботи в теплом колориті, узагальнення складної форми, розвиток просторового та художнього мислення.

Самостійна робота №5.

Тема: Живописні етюди голови людини в трьох ракурсах з натури в холодному колориті. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння передавати голову людини в різних ракурсах засобами живопису; розвинути навички конструктивної побудови, передачі пропорцій, об'єму та простору; навчитися працювати в холодному колориті, передавати кольорові нюанси та вплив освітлення; удосконалити здатність узагальнювати форму і досягати цілісності зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: три ракурси (фас, 3/4, профіль), характер освітлення, загальний холодний колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції, конструктивну будову голови, кольорові відношення

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму голови в кожному ракурсі, вісь симетрії (де можливо), пропорції (очі, ніс, рот)
- Розташувати три етюди на форматі
- Уникати деталізації

3. Закладання загальних кольорових і тональних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний холодний колористичний стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластичність, нюанси холодних кольорів

5. Уточнення характеру та ракурсу

- Пропрацювати: характерні риси, відмінності ракурсів
- Передати: індивідуальні особливості, просторове розташування форм

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності кожного етюдю

Методична примітка. Робота в ракурсах: розвиває просторове мислення, поглиблює розуміння форми. Холодний колорит: створює стриманий, узагальнений образ, потребує тонких кольорових нюансів. Колористика: доцільно вводити теплі акценти для контрасту, важливо уникати одноманітності. Портрет: важливо передати характер і пластичність форми, узагальнення важливіше за деталізацію. Працювати: від загального до часткового, через порівняння ракурсів. Уникати: порушення пропорцій, однаковості ракурсів,

«плоского» зображення.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова трьох ракурсів

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення кольорових відношень

4 година

- Уточнення характеру
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 3 короткострокові етюди голови людини в різних ракурсах, сформовані навички: передачі форми в просторі, роботи в холодному колориті, узагальнення складної форми, розвиток просторового та художнього мислення.

Самостійна робота №6.

Тема: Створення авторської композиції з зображенням портрета. (6 годин)

Мета роботи: Сформувати вміння створювати авторську живописну композицію на основі портрета; розвинути образне мислення, творчу уяву та здатність до інтерпретації образу людини; навчитися поєднувати портретну схожість із художнім узагальненням і композиційним рішенням; удосконалити навички роботи з кольором, тоном, простором і матеріальністю засобами живопису.

Етапи виконання

1. Формування задуму

- Визначити: тему (емоційний стан, образ, ідея), характер портрета (реалістичний, стилізований, символічний)
- Продумати: композиційне рішення, роль середовища (інтер'єр, фон, предмети)

2. Збір матеріалу

- Підібрати: модель (з натури або за фото), допоміжні матеріали
- Визначити: освітлення, колористичне рішення

3. Ескізування

- Виконати 3-5 композиційних ескізів
- Визначити: композиційний центр, розміщення фігури, ритм і рівновагу
- Обрати найвдаліший варіант

4. Кольорові ескізи

- Виконати 2-3 варіанти кольорового рішення
- Визначити: гаму (тепла, холодна, контрастна, нюансна)
- Узгодити колір з образом

5. Конструктивна побудова

- Намітити: форму голови, пропорції обличчя, розташування у форматі
- Визначити просторові плани

6. Живописне виконання

- Закласти: великі кольорові маси
- Розробити: об'єм, світлотінь, кольорові відношення
- Передати: характер моделі, атмосферу

7. Деталізація та узагальнення

- Уточнити: риси обличчя, композиційний центр
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності

8. Завершення та аналіз

- Перевірити: виразність образу, гармонію кольору
- Провести самоаналіз

Методична примітка. Авторська композиція: передбачає індивідуальне художнє рішення, допускає узагальнення і стилізацію. Портрет: має передавати характер і емоційний стан, важлива не лише схожість, а й образ. Композиція: повинна мати чіткий центр, важливо уникати випадковості. Колористика: підпорядковується ідеї, допомагає створити настрій. Працювати: від загального до часткового, через ескізи. Уникати: механічного копіювання, перевантаження деталями, втрати ідеї.

План виконання (6 годин)

1 година

- Формування задуму
- Збір матеріалу

2 година

- Ескізування
- Вибір композиції

3 година

- Кольорові ескізи

4 година

- Побудова
- Закладання загальних мас

5 година

- Розробка об'єму
- Уточнення кольорових відношень

6 година

- Узагальнення
- Завершення роботи
- Самоаналіз

Очікуваний результат. 1 завершена авторська композиція з портретом, сформовані навички: створення художнього образу, композиційного мислення, роботи з кольором і простором, розвиток творчої індивідуальності та художнього стилю.

Самостійна робота №7.

Тема: Живописний етюд на передачу міміки, характеру. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння передавати міміку та індивідуальний характер людини засобами живопису; розвинути навички спостереження за виразними особливостями обличчя, емоційними станами; навчитися узагальнювати форму, передаючи психологічну виразність образу; удосконалити навички роботи з кольором, тоном і світлотінню у портретному живописі.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: емоційний стан моделі (спокій, радість, задумливість тощо), характер міміки, освітлення
- Проаналізувати: пропорції, основні пластичні форми, виразні зони обличчя (очі, брови, рот)

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму голови, вісь симетрії, розташування основних частин обличчя
- Врахувати зміни форми при міміці, уникати деталізації

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світло, півтінь, тінь
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму і міміки

- Уточнити: форму обличчя, світлотіньові переходи
- Передати: міміку, характерні зміни (напруження, рух м'язів)
- Врахувати кольорові нюанси

5. Уточнення характеру

- Пропрацювати: очі, рот, міміку
- Передати: емоційний стан, індивідуальні особливості

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному, досягти виразності образу

Методична примітка. Міміка: пов'язана з роботою м'язів обличчя, змінює форму і пропорції. Портрет: важливо передати характер, а не лише схожість, виразність важливіша за деталізацію. Колористика: підсилює емоційний стан, потребує тонких нюансів. Працювати: від загального до часткового, через спостереження. Уникати: механічного зображення, надмірної деталізації, втрати емоційної виразності.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Передача міміки

4 година

- Уточнення характеру
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений етюд портрета, сформовані навички: передачі міміки та емоцій, аналізу форми обличчя, роботи з кольором і тоном, розвиток образного та художнього мислення.

Самостійна робота №8.

Тема: Виконання з натури живописної роботи жіночої полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати півфігуру людини з руками в складному композиційному та декоративному середовищі; розвинути навички передачі пропорцій, пластики тіла, руху рук; навчитися передавати матеріальність тканини, орнамент та їх взаємодію з формою; удосконалити вміння працювати з кольором, тоном, простором і досягати цілісності живописного образу.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, положення рук, характер освітлення, колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції фігури, пластичну будову, характер орнаменту

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму півфігури, осі руху, пропорції (голова, плечі, руки)
- Розташувати зображення у форматі
- Визначити композиційний центр

3. Закладання загальних мас

- Визначити: великі світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, тулуба, рук, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, просторове розташування

5. Передача матеріальності та орнаменту

- Пропрацювати: складки тканини, фактуру матеріалу
- Передати: орнамент з урахуванням форми, ритм і декоративність
- Підпорядкувати орнамент загальній формі

6. Уточнення деталей і характеру

- Пропрацювати: обличчя, руки, характер пози
- Передати: індивідуальність, емоційний стан

7. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності композиції

Методична примітка. Півфігура: потребує точності пропорцій, важливо передати взаємозв'язок частин. Руки: складні за формою, потребують уважного конструктивного аналізу. Одяг: підкреслює форму тіла, складки мають логіку побудови. Орнамент: підпорядковується формі, не повинен «розбивати» об'єм.

Колористика: має бути узгодженою, орнамент підпорядковується загальній гамі.
Працювати: від загального до часткового, через порівняння. Уникати: порушення пропорцій, надмірної деталізації орнаменту, втрати цілісності.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Передача форми рук і одягу

4 година

- Уточнення орнаменту
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд півфігури, сформовані навички: передачі фігури та рук, роботи з тканиною та орнаментом, композиційного мислення, розвиток художнього бачення та професійної майстерності

Самостійна робота №9.

Тема: Живописний етюд полуфігури людини з натури. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати півфігуру людини з натури засобами живопису; розвинути навички передачі пропорцій, пластики тіла, просторового розміщення; навчитися узагальнювати форму, передавати об'єм, світлотіньові та кольорові відношення; удосконалити здатність до композиційного вирішення та цілісного бачення живописного образу.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, положення голови та рук, характер освітлення, загальний колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції фігури, пластичну будову, взаємозв'язок частин

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму півфігури, осі руху, пропорції (голова, плечі, руки)
- Розташувати зображення у форматі
- Визначити композиційний центр

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, тулуба, рук, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, просторове розташування

5. Уточнення характеру

- Пропрацювати: обличчя, руки, характер пози
- Передати: індивідуальні особливості, емоційний стан

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності композиції

Методична примітка. Півфігура: потребує точності пропорцій, важливо передати взаємозв'язок частин. Композиція: повинна бути врівноваженою, важливо правильно розмістити фігуру у форматі. Пластика: визначає виразність зображення, залежить від положення тіла. Колористика: підпорядковується загальному стану, допомагає передати об'єм і простір. Працювати: від загального до часткового, через постійне порівняння. Уникати: порушення пропорцій, надмірної деталізації, втрати цілісності

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення форми

4 година

- Уточнення деталей
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд півфігури, сформовані навички: передачі фігури людини, роботи з кольором і тоном, композиційного мислення, розвиток художнього бачення та просторового мислення.

Самостійна робота №10.

Тема: Живописний етюд полуфігури людини з руками. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати півфігуру людини з руками з натури; розвинути навички передачі пропорцій, пластики тіла і рук, їх взаємозв'язку; навчитися передавати об'єм, світлотіньові та кольорові відношення; удосконалити вміння узагальнювати форму та досягати цілісності живописного зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, положення рук (жести, опора, взаємодія з тілом), характер освітлення, загальний колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції півфігури, пластичну будову рук, взаємозв'язок частин

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму півфігури, осі руху, пропорції (голова, плечі, руки)
- Визначити: положення кистей, взаємодію рук з тулубом
- Розташувати зображення у форматі

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, тулуба, рук, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, просторове розташування

5. Уточнення форми рук і характеру

- Пропрацювати: конструкцію кистей, анатомічні особливості
- Передати: жести, характер пози, індивідуальні риси

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному, досягти цілісності композиції

Методична примітка. Руки: є складною частиною фігури, активно передають характер і рух. Півфігура: потребує узгодженості всіх частин, важливо уникати «розпаду» форми. Конструкція: основа правильного зображення, особливо важлива для кистей. Колористика: має бути цілісною, допомагає передати об'єм. Працювати: від загального до часткового, через порівняння. Уникати: спрощення форми рук, порушення пропорцій, надмірної деталізації.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури

- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення форми рук

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд півфігури з руками, сформовані навички: передачі рук і жестів, роботи з формою та простором, композиційного мислення, розвиток художнього бачення та професійних умінь.

Самостійна робота №11.

Тема: Живописний етюд полуфігури людини з руками в одязі з орнаментом. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати півфігуру людини з руками у складному декоративному середовищі; розвинути навички передачі пропорцій, пластики тіла та рук; навчитися передавати матеріальність тканини, особливості орнаменту та їх взаємозв'язок із формою; удосконалити вміння працювати з кольором, тоном, простором і досягати цілісності живописного зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, положення рук, характер освітлення, загальний колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції півфігури, пластику форми, характер і ритм орнаменту

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму півфігури, осі руху, пропорції (голова, плечі, руки)
- Визначити: положення кистей, взаємодію рук з тілом
- Розташувати зображення у форматі

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму голови, тулуба, рук, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, просторове розташування

5. Передача матеріальності та орнаменту

- Пропрацювати: складки тканини, фактуру матеріалу
- Передати: орнамент з урахуванням форми, ритм, масштаб і напрям орнаменту
- Підпорядкувати орнамент загальній формі

6. Уточнення характеру

- Пропрацювати: обличчя, руки, характер пози
- Передати: індивідуальні особливості, емоційний стан

7. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності композиції

Методична примітка. Орнамент: підпорядковується формі тіла, не повинен руйнувати об'єм. Руки: важливий виразний елемент, передають рух і характер. Одяг: підкреслює форму, складки мають конструктивну логіку.

Колористика: має бути узгодженою, орнамент підпорядковується загальній гамі.
Працювати: від загального до часткового, через порівняння. Уникати: надмірної деталізації орнаменту, порушення пропорцій, «розпаду» форми.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Передача форми рук і одягу

4 година

- Уточнення орнаменту
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд півфігури з руками, сформовані навички: передачі рук і пластики тіла, роботи з орнаментом і тканиною, композиційного мислення, розвиток художнього бачення та професійної майстерності.

Самостійна робота №12.

Тема: Виконання з натури живописної роботи напівоголеної фігури людини в холодній кольоровій гамі (4 години)

Мета роботи: Сформуванню вміння зображати напівоголену фігуру людини з натури; розвинути навички передачі анатомічної будови, пропорцій, пластики тіла; навчитися передавати об'єм, світлотіньові та кольорові відношення в холодній колористичній гамі; удосконалити вміння працювати з формою, простором і досягати цілісності живописного зображення.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, характер освітлення, загальний холодний колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції фігури, анатомічну будову, пластичні особливості тіла

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, осі руху, пропорції (голова, тулуб, кінцівки)
- Розташувати фігуру у форматі
- Визначити композиційний центр

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і холодний колористичний стан
- Працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму тіла, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, анатомічну структуру
- Врахувати холодні кольорові нюанси

5. Уточнення форми та матеріальності

- Пропрацювати: основні анатомічні ділянки, переходи між формами
- Передати: характер поверхні тіла, взаємодію світла і кольору

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності зображення

Методична примітка. Напівоголена фігура: дозволяє глибше вивчити анатомію, є основою академічного живопису. Холодний колорит: потребує тонких нюансів, може підсилювати форму через контрасти. Анатомія: визначає правильність побудови, важливо передати пластику тіла. Світлотінь: формує об'єм, повинна бути логічною та узгодженою. Працювати: від загального до часткового, через постійне порівняння. Уникати: порушення пропорцій, надмірної деталізації, «плоского» зображення.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення форми

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд напівоголеної фігури, сформовані навички: передачі анатомії та пластики, роботи в холодній кольоровій гамі, побудови об'ємної форми, розвиток професійного художнього мислення.

Самостійна робота №13.

Тема: Живописний етюд фігури людини в інтер'єрі. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати фігуру людини в інтер'єрному середовищі; розвинути навички передачі пропорцій, пластики тіла, просторових і світлотіньових відношень; навчитися узгоджувати фігуру з простором інтер'єру, передавати глибину, масштаб і взаємодію об'єктів; удосконалити вміння працювати з кольором, тоном і досягати цілісності живописної композиції.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, розташування фігури в інтер'єрі, характер освітлення (природне/штучне)
- Проаналізувати: пропорції фігури, просторові плани (передній, середній, дальній), колористичний стан

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, осі руху, пропорції
- Побудувати: основні елементи інтер'єру (стіни, підлога, меблі).

Визначити перспективу

3. Закладання загальних мас

- Визначити: великі світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан, працювати великими площинами

4. Моделювання об'єму та простору

- Уточнити: форму фігури, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, глибину простору, узгодити фігуру з середовищем

5. Уточнення деталей

- Пропрацювати: обличчя, руки, одяг, деталі інтер'єру
- Передати: матеріальність, взаємодію світла і кольору

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові,тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному, досягти композиційної цілісності

Методична примітка. Фігура в інтер'єрі: вимагає узгодження масштабу, важливо передати взаємозв'язок із середовищем. Перспектива: визначає глибину простору, повинна бути логічною. Колористика: об'єднує фігуру і середовище, залежить від освітлення. Світлотінь: формує об'єм, допомагає передати простір. Працювати: від загального до часткового, через порівняння. Уникати: «відриву» фігури від простору, порушення перспективи, надмірної деталізації.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
 - Побудова
- 2 година**
- Закладання загальних мас
- 3 година**
- Моделювання об'єму
 - Передача простору
- 4 година**
- Уточнення деталей
 - Узагальнення
 - Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд фігури людини в інтер'єрі, сформовані навички: передачі фігури в просторі, роботи з інтер'єром, композиційного мислення, розвиток просторового та художнього бачення

Самостійна робота №14.

Тема: Живописний етюд напівоголеної фігури людини на нейтральному фоні. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати напівоголену фігуру людини з натури; розвинути навички передачі анатомічної будови, пропорцій і пластики тіла; навчитися передавати об'єм засобами світлотіні та кольору на нейтральному фоні; удосконалити вміння узагальнювати форму, досягати цілісності зображення та виразності живописного образу.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, характер освітлення, загальний тональний і колористичний стан
- Проаналізувати: пропорції фігури, анатомічну будову, пластичні особливості тіла

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, осі руху, пропорції (голова, тулуб, кінцівки)
- Розташувати фігуру у форматі, визначити композиційний центр

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Вирішити взаємодію фігури і нейтрального фону

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму тіла, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, анатомічну структуру
- Врахувати вплив фону на сприйняття форми

5. Уточнення форми та характеру

- Пропрацювати: основні анатомічні ділянки, переходи між формами
- Передати: характер поверхні тіла, індивідуальні особливості

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності зображення

Методична примітка. Напівоголена фігура: є основою вивчення анатомії, дозволяє глибше зрозуміти форму. Нейтральний фон: підкреслює об'єм фігури, не повинен конкурувати з головним об'єктом. Світлотінь: формує об'єм, визначає виразність. Колористика: має бути стриманою, підпорядковується загальному стану. Працювати: від загального до часткового, через порівняння. Уникати: порушення пропорцій, «плоского» зображення, перевантаження деталями

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення форми

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд напівоголеної фігури, сформовані навички: передачі анатомії та пластики, роботи зі світлотінню, узагальнення форми, розвиток професійного художнього мислення.

Самостійна робота №15.

Тема: Живописний етюд напівоголеної фігури людини на контрастному фоні. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати напівоголену фігуру людини з натури на контрастному фоні; розвинути навички передачі анатомічної будови, пропорцій і пластики тіла; навчитися використовувати контраст як засіб виявлення об'єму, простору та композиційної виразності; удосконалити вміння працювати з кольором, тоном і досягати цілісності живописного образу.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: позу моделі, характер освітлення, співвідношення фігури та контрастного фону
- Проаналізувати: пропорції фігури, анатомічну будову, характер контрасту (світло–темрява, тепле–холодне)

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, осі руху, пропорції (голова, тулуб, кінцівки)
- Розташувати фігуру у форматі
- Визначити композиційний центр

3. Закладання загальних мас

- Визначити: великі світлі, середні, темні площини
- Одночасно закласти: масу фігури, масу фону
- Передати загальний контрастний тональний і кольоровий стан

4. Моделювання об'єму

- Уточнити: форму тіла, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, анатомічну структуру
- Посилити контраст для виявлення форми

5. Уточнення форми та взаємодії з фоном

- Пропрацювати: краї форми (силует), переходи між фігурою і фоном
- Передати: взаємодію кольорів, глибину простору

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти виразності та цілісності

Методична примітка. Контраст: підсилює об'єм і виразність, може бути тональним і кольоровим. Фон: є активним елементом композиції, впливає на сприйняття форми. Силует: має бути чітким і виразним, визначає композиційну цілісність. Анатомія: повинна бути переконливою, є основою побудови. Працювати: від загального до часткового, через співставлення фігури і фону. Уникати: випадкового контрасту, «розірваного» силуету, надмірної деталізації.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас (фігура + фон)

3 година

- Моделювання об'єму
- Уточнення взаємодії з фоном

4 година

- Деталізація
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд напівоголеної фігури, сформовані навички: використання контрасту в живописі, передачі об'єму і силуету, роботи з фоном як частиною композиції, розвиток художнього мислення та композиційної виразності.

Самостійна робота №16.

Тема: Створення ескізу авторської композиції з зображенням фігури людини (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння створювати авторський композиційний задум із зображенням фігури людини; розвинути образне мислення, творчу уяву та здатність до художнього узагальнення; навчитися будувати композицію, визначати центр, ритм і рівновагу; удосконалити навички роботи з пропорціями фігури, простором, кольором і тоном на етапі ескізування.

Етапи виконання

1. Формування задуму

- Визначити: тему (сюжет, ідея, образ), емоційний зміст композиції
- Продумати: роль фігури людини, середовище (інтер'єр, пейзаж, умовний фон)

2. Збір матеріалу

- Використати: натурні замальовки, фото-референси
- Визначити: характер пози, освітлення, колористичне рішення

3. Пошук композиції (ескізування)

- Виконати 3-5 варіантів ескізів
- Визначити: композиційний центр, розміщення фігури, масштаб і пропорції
- Обрати найвдаліший варіант

4. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, осі руху, пропорції
- Визначити: взаємодію фігури з простором, основні площини

5. Кольорово-тональне рішення

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Намітити: кольорову гаму, контрасти та нюанси
- Передати загальний колористичний стан

6. Уточнення композиції

- Пропрацювати: силует фігури, взаємодію елементів
- Досягти: рівноваги, ритму, цілісності

7. Завершення ескізу

- Узагальнити: форму, кольорові та тональні відношення
- Виділити композиційний центр, підготувати ескіз до подальшої роботи

Методична примітка. Ескіз: є основою майбутньої композиції, передає ідею в узагальненій формі. Композиція: повинна мати чіткий центр, важливо дотримуватись рівноваги. Фігура людини: є головним носієм змісту, повинна бути виразною і переконливою. Колористика: підпорядковується задуму, допомагає створити настрій. Працювати: швидко, узагальнено, від загального до часткового. Уникати: перевантаження деталями, випадковості у композиції.

План виконання (4 години)

1 година

- Формування задуму
- Збір матеріалу

2 година

- Виконання ескізів
- Вибір композиції

3 година

- Конструктивна побудова
- Кольорово-тональне рішення

4 година

- Уточнення композиції
- Узагальнення
- Завершення ескізу

Очікуваний результат. 1 завершений композиційний ескіз, сформовані навички: композиційного мислення, роботи з фігурою людини, узагальнення художнього образу, розвиток творчої уяви та індивідуального стилю.

.

Самостійна робота №17.

Тема: Пропорції людської фігури в русі. Передача в малюнку конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігури людини в русі. Ескіз композиції з фігурами людей в русі. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати фігуру людини в русі; розвинути навички передачі пропорцій, конструктивної будови та просторового положення тіла; навчитися передавати динаміку руху, рівновагу та взаємодію частин тіла; удосконалити вміння створювати композиційні ескізи з кількома фігурами, об'єднаними спільною дією.

Етапи виконання

1. Аналіз руху

- Визначити: характер руху (хід, біг, нахил, жест), центр ваги, напрям руху

- Проаналізувати: пропорції фігури, взаємодію частин тіла

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, вісь руху, основні опорні точки (плечі, таз, опора)

- Визначити: положення кінцівок, баланс фігури

3. Передача просторового положення

- Врахувати: перспективу, нахили та повороти

- Передати: глибину, положення фігури у просторі

4. Узагальнення форми

- Спростувати: форму до геометричних мас

- Передати: динаміку, ритм руху

- Уникати деталізації

5. Ескізування композиції

- Виконати 2-3 варіанти композиції

- Визначити: розміщення фігур, взаємодію між ними, композиційний центр

6. Уточнення композиції

- Пропрацювати: силуети, ритм рухів

- Досягти: рівноваги, цілісності

7. Завершення

- Узагальнити: форму, композицію

- Виділити головне

Методична примітка. Фігура в русі: базується на розумінні анатомії, передається через узагальнення. Конструкція: є основою правильного зображення, визначає динаміку. Рух: передається через нахили та ритм, важливо передати центр ваги. Композиція: повинна бути динамічною, важлива взаємодія фігур. Працювати: швидко, узагальнено, від загального до часткового. Уникати: статичності, деталізації, порушення пропорцій.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз руху
- Побудова фігур

2 година

- Передача простору
- Узагальнення форми

3 година

- Ескізування композиції

4 година

- Уточнення
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 композиційний ескіз з кількома фігурами, сформовані навички: передачі руху, конструктивного аналізу фігури, композиційного мислення, розвиток просторового та образного мислення.

Самостійна робота №18.

Тема: Виконання з натури живописної роботи дитячої фігури людини в русі (олійні фарби) (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати дитячу фігуру людини в русі засобами живопису; розвинути навички передачі пропорцій, характерних особливостей дитячої анатомії, пластики та динаміки руху; навчитися працювати олійними фарбами, передавати об'єм, світлотіньові та кольорові відношення; удосконалити здатність до узагальнення форми та створення цілісного живописного образу.

Етапи виконання

1. Аналіз натури

- Визначити: характер руху (гра, крок, нахил, жест), позу та положення фігури, освітлення
- Проаналізувати: пропорції дитячої фігури, особливості будови (коротші кінцівки, м'якість форм), напрям руху

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, вісь руху, центр ваги
- Визначити: положення голови, тулуба, кінцівок
- Розташувати фігуру у форматі

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Передати загальний тональний і кольоровий стан
- Одночасно працювати над фігурою і фоном

4. Моделювання об'єму і руху

- Уточнити: форму тіла, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, динаміку руху
- Врахувати особливості дитячої форми

5. Уточнення характеру

- Пропрацювати: характер руху, положення рук і ніг
- Передати: живість образу, емоційний стан

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Досягти цілісності композиції

Методична примітка. Дитяча фігура: має специфічні пропорції, відрізняється м'якістю форм. Рух: повинен бути природним, важливо передати центр ваги. Олійний живопис: дозволяє працювати шарами, сприяє глибокій передачі кольору. Колористика: підкреслює форму і рух, має бути узгодженою. Працювати: від загального до часткового, швидко, узагальнено. Уникати: статичності, порушення пропорцій, надмірної деталізації

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз натури
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Передача руху

4 година

- Уточнення
- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершений живописний етюд дитячої фігури в русі, сформовані навички: передачі руху і пластики, роботи з дитячими пропорціями, роботи олійними фарбами, розвиток художнього та просторового мислення.

Самостійна робота №19.

Тема: Етюди фігури людини в русі. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння зображати фігуру людини в русі засобами живопису; розвинути навички передачі пропорцій, конструктивної будови та пластики тіла; навчитися передавати динаміку руху, рівновагу та ритм; удосконалити здатність до узагальнення форми та швидкого фіксування характеру руху у короткострокових етюдах.

Етапи виконання

1. Аналіз руху

- Визначити: характер руху (хід, біг, поворот, жест), напрям руху, центр ваги

- Проаналізувати: пропорції фігури, взаємодію частин тіла

2. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, вісь руху, основні опорні точки (плечі, таз, опора)

- Визначити положення кінцівок

3. Закладання загальних мас

- Визначити: світлі, середні, темні площини

- Передати загальний тональний і кольоровий стан

- Працювати великими площинами

4. Передача руху та об'єму

- Уточнити: форму тіла, світлотіньові переходи

- Передати: динаміку, ритм, пластику

5. Узагальнення форми

- Спростувати: форму до основних мас

- Підпорядкувати деталі загальному

- Зосередитись на русі

6. Завершення

- Узгодити: тональні, кольорові відношення

- Досягти виразності та цілісності

Методична примітка. Етюд: виконується швидко і узагальнено, передає головне – рух і характер. Рух: визначається центром ваги, передається через нахили та ритм. Конструкція: є основою правильного зображення, допомагає уникнути помилок. Пластика: визначає виразність, залежить від взаємодії частин тіла. Працювати: швидко, узагальнено, від загального до часткового. Уникати: статичності, деталізації, порушення пропорцій.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз руху
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Передача руху
- Моделювання об'єму

4 година

- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1-2 короткострокових етюдів фігури людини в русі, сформовані навички: передачі динаміки, конструктивного аналізу фігури, узагальнення форми, розвиток просторового та художнього мислення.

Самостійна робота №20.

Тема: Створення ескізу авторської композиції з зображенням фігури людини (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння створювати авторський композиційний ескіз із зображенням фігури людини; розвинути образне мислення, творчу уяву та здатність до художнього узагальнення; навчитися будувати композицію, визначати центр, ритм і рівновагу; удосконалити навички передачі пропорцій фігури, простору, кольорових і тональних відношень у процесі ескізування.

Етапи виконання

1. Формування задуму

- Визначити: тему (сюжет, ідея, образ), емоційний зміст композиції
- Продумати: роль фігури людини, середовище (інтер'єр, пейзаж, умовний фон)

2. Збір матеріалу

- Використати: натурні замальовки, фото-референси
- Визначити: характер пози, освітлення, колористичне рішення

3. Пошук композиції (ескізування)

- Виконати 3-5 варіантів ескізів
- Визначити: композиційний центр, розміщення фігури, масштаб і пропорції
- Обрати найвдаліший варіант

4. Конструктивна побудова

- Намітити: загальну форму фігури, осі руху, пропорції
- Визначити: взаємодію фігури з простором, основні площини

5. Кольорово-тональне рішення

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Намітити: кольорову гаму, контрасти та нюанси
- Передати загальний колористичний стан

6. Уточнення композиції

- Пропрацювати: силует фігури, взаємодію елементів
- Досягти: рівноваги, ритму, цілісності

7. Завершення ескізу

- Узагальнити: форму, кольорові та тональні відношення
- Виділити композиційний центр
- Підготувати ескіз до подальшої реалізації

Методична примітка. Ескіз: є основою майбутньої композиції, виконується узагальнено і швидко. Композиція: повинна мати чіткий центр, важливо дотримуватись рівноваги. Фігура людини: є головним носієм змісту, повинна бути виразною. Колористика: підпорядковується задуму, допомагає створити настрій. Працювати: від загального до часткового, через ескізи. Уникати: перевантаження деталями, випадковості у композиції, втрати ідеї

План виконання (4 години)

1 година

- Формування задуму
- Збір матеріалу

2 година

- Ескізування
- Вибір композиції

3 година

- Побудова
- Кольорово-тональне рішення

4 година

- Уточнення
- Узагальнення
- Завершення ескізу

Очікуваний результат. 1 завершений композиційний ескіз, сформовані навички: композиційного мислення, передачі фігури людини, узагальнення художнього образу, розвиток творчої уяви та індивідуального стилю.

Самостійна робота №21.

Тема: Принципи побудови тематичної композиції. Передача конструктивної будови, пропорцій, просторового положення фігур людей в русі. (4 години)

Мета роботи: Сформувати уявлення про основні принципи побудови тематичної композиції; розвинути навички конструктивного зображення фігур людей у русі, передачі пропорцій і просторового положення; навчитися організовувати композицію з кількома фігурами, передавати взаємодію, ритм і динаміку; удосконалити здатність до узагальнення форми та створення цілісного художнього образу.

Етапи виконання

1. Аналіз теми та задуму

- Визначити: тему композиції, сюжет, головну ідею
- Продумати: кількість фігур, характер руху, взаємодію персонажів

2. Пошук композиційного рішення

- Виконати 3-4 варіанти ескізів
- Визначити: композиційний центр, розміщення фігур, рівновагу та

ритм

- Обрати найвдаліший варіант

3. Конструктивна побудова фігур

- Намітити: загальну форму фігур, осі руху, пропорції
- Визначити: положення кінцівок, центр ваги кожної фігури

4. Передача просторового положення

- Врахувати: перспективу, розташування фігур у просторі
- Передати: глибину, масштаб, взаємне перекриття форм

5. Узагальнення і ритм

- Спростувати: форму до основних мас
- Передати: динаміку, ритм рухів
- Узгодити взаємодію фігур

6. Кольорово-тональне рішення (ескізно)

- Визначити: світлі, середні, темні площини
- Намітити: загальний колористичний стан
- Виділити композиційний центр

7. Завершення ескізу

- Узагальнити: форму, композицію
- Досягти: цілісності, виразності

Методична примітка. Тематична композиція: базується на ідеї та сюжеті, потребує чіткого композиційного центру. Фігури в русі: передаються через вісь руху, важливо враховувати центр ваги. Композиція: повинна бути врівноваженою, важливий ритм і взаємодія елементів. Простір: передається через перспективу, підсилює глибину зображення. Працювати: від загального до

часткового, через серію ескізів. Уникати: хаотичного розміщення фігур, статичності, надмірної деталізації.

План виконання (4 години)

1 година

- Аналіз теми
- Формування задуму

2 година

- Ескізування
- Вибір композиції

3 година

- Побудова фігур
- Передача простору

4 година

- Узагальнення
- Кольорово-тональне рішення
- Завершення ескізу

Очікуваний результат. 1 завершений композиційний ескіз, сформовані навички: побудови композиції, передачі руху та простору, роботи з кількома фігурами, розвиток творчого та композиційного мислення.

Самостійна робота №22.

Тема: Етюди, підбір матеріалу до композиції. (4 години)

Мета роботи: Сформувати вміння здійснювати підготовчий етап до створення композиції; розвинути навички спостереження, відбору та аналізу натурального матеріалу; навчитися виконувати етюди окремих елементів (фігур, предметів, середовища) та узагальнювати їх у майбутньому композиційному рішенні; удосконалити вміння працювати з формою, кольором і тоном у процесі пошуку художнього образу.

Етапи виконання

1. Визначення теми та задуму

- Обрати: тему композиції, основну ідею
- Визначити: об'єкти зображення (фігури, предмети, середовище)

2. Збір матеріалу

- Використати: натурні спостереження, замальовки, фото-референси
- Визначити: характер форм, освітлення, колористичний стан

3. Виконання етюдів

• Виконати: етюди фігур (поза, рух), етюди окремих предметів, етюди середовища (інтер'єр, пейзаж)

- Працювати: швидко, узагальнено

4. Аналіз і відбір матеріалу

- Оцінити: виразність етюдів, відповідність задуму
- Відібрати: найбільш вдалий матеріал

5. Узагальнення

- Об'єднати: окремі елементи
- Визначити: композиційні зв'язки, взаємодію форм

6. Початкове ескізування

- Намітити: загальну композицію, розміщення основних елементів
- Підготувати основу для подальшої роботи

Методична примітка. Етюди: є основою майбутньої композиції, повинні бути виразними і узагальненими. Підбір матеріалу: передбачає аналіз і відбір, важливо уникати випадковості. Спостереження: формує художнє мислення, допомагає передати характер. Композиція: будується на основі відбраного матеріалу, потребує узгодженості елементів. Працювати: швидко, від загального до часткового. Уникати: копіювання без аналізу, перевантаження деталями, хаотичного відбору матеріалу.

План виконання (4 години)

1 година

- Визначення теми
- Збір матеріалу

2 година

- Виконання етюдів

3 година

- Продовження етюдів
- Аналіз

4 година

- Відбір матеріалу
- Початкове ескізування

Очікуваний результат. 1-2 етюди (фігури, предмети, середовище), відібраний матеріал для композиції, 1 попередній ескіз композиції, сформовані навички: аналізу натури, підбору художнього матеріалу, підготовки до композиційної роботи, розвиток творчого мислення та спостережливості.

Самостійна робота №23.

Тема: Створення авторської композиції з зображенням групи людей (олійні фарби, розмір 50/60) (продовження аудиторної роботи) (6 годин)

Мета роботи: Сформуванню вміння створювати складну багатофігурну живописну композицію; розвинути навички передачі взаємодії кількох фігур, просторових і композиційних зв'язків; навчитися узгоджувати пропорції, рух, ритм і колористичне рішення; удосконалити техніку роботи олійними фарбами та досягати цілісності художнього образу.

Етапи виконання

1. Уточнення композиційного задуму

- Проаналізувати попередній ескіз
- Визначити: композиційний центр, взаємодію фігур, ритм і динаміку
- Уточнити сюжет і ідею

2. Конструктивна побудова

• Намітити: загальну композицію на форматі 50×60, розміщення фігур, пропорції та взаємне розташування

- Визначити: осі руху, центр ваги кожної фігури

3. Закладання загальних мас

- Визначити: великі світлі, середні, темні площини
- Одночасно закласти: фігури, фон
- Передати загальний тональний і кольоровий стан

4. Моделювання об'єму і простору

- Уточнити: форму фігур, світлотіньові переходи
- Передати: об'єм, пластику, просторові плани
- Узгодити фігури між собою і середовищем

5. Уточнення деталей і взаємодії

- Пропрацювати: обличчя, жести, взаємодію персонажів
- Передати: характери, емоційний стан, сюжетну єдність

6. Узагальнення та завершення

- Узгодити: кольорові, тональні відношення
- Підпорядкувати деталі загальному
- Виділити композиційний центр
- Досягти цілісності твору

Методична примітка. Багатофігурна композиція: вимагає чіткого композиційного центру, будується на взаємодії фігур. Ритм: створюється через рухи і пози, допомагає організувати композицію. Простір: передається через плани та перспективу, підсилює глибину. Олійний живопис: дозволяє працювати шарами, сприяє узагальненню і корекції. Колористика: об'єднує всі елементи композиції, підпорядковується ідеї. Працювати: від загального до часткового, постійно порівнювати частини між собою. Уникати: перевантаження деталями, хаотичного розміщення фігур, втрати цілісності.

План виконання (6 годин)

1 година

- Уточнення задуму
- Побудова

2 година

- Закладання загальних мас

3 година

- Моделювання об'єму
- Передача простору

4 година

- Уточнення фігур
- Пропрацювання взаємодії

5 година

- Деталізація
- Уточнення кольорових відношень

6 година

- Узагальнення
- Завершення роботи

Очікуваний результат. 1 завершена авторська композиція (50×60), сформовані навички: побудови багатофігурної композиції, передачі взаємодії персонажів, роботи олійними фарбами, розвиток творчого, композиційного та професійного мислення

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти. Київ : Вища школа, 2002. 192 с. (Наявний в бібліотеці університету в кількості 62 примірників).
2. Кім О. О., Піддубна О. М., Корницька Л. А. Відродження стародавніх мистецьких технік у сучасному світі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 83, т. 2. С. 44–49. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-2-6>.
3. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва. Київ : Кондор, 2006. 200 с. (Наявний в бібліотеці університету в кількості 40 примірників).
4. Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посіб. / уклад. О. Я. Музика. Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.
5. Петухова Т. А., Луценко І. В., Піддубна О. М. Особливості розвитку олійного та акрилового живопису в контексті сучасного мистецтвознавства. Вісник науки та освіти. 2025. № 5 (35). С. 2657–2675. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-2657-2675](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-2657-2675).
6. Піддубна О. М. Живопис у розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Проблеми освіти. 2019. Вип. 92. С. 111–115.
7. Піддубна О. М., Максимчук А. П. Трансформація мистецької освіти: нові методи викладання живопису, рисунка і композиції для здобувачів вищої освіти в умовах цифрового середовища. Вісник науки та освіти. 2026. № 1 (43). С. 2501–2512. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-2501-2512](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-2501-2512)
8. Піддубна О. М., Суханова Н. В., Дюкарев Т. М. Вплив цифрових технологій на сучасне мистецтво: від цифрових картин до інтерактивних інсталяцій. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 88, т. 2. С. 109–115. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-2-16>
9. Яремків М. Композиція. Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. 110 с. (Наявний в бібліотеці університету в кількості 1 примірника).
10. Smirnova O., Kolisnyk-Humeniuk Y., Yemelova A., Saprykina L., Krasnyuk I., Piddubna O. The problem of introducing advanced competencies for fine arts teachers in Ukraine. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. 2022. Vol. 14, no. 2. P. 284–300.

Додаткова:

1. Альбом художніх робіт здобувачів вищої освіти (освітній рівень: бакалавр, спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 015 Професійна освіта (Дизайн)) / авт. вступ. ст. та упоряд. альбому О. М. Піддубна, Н. Є. Колесник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2020. 40 с. : іл. + CD.
2. Гілязова Н. М. Рисунок. Живопис : навч. посіб. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2000. 112 с.
3. Піддубна О. М. Значення начерків у художньо-творчій діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва з дисциплін «Малюнок» і «Живопис». Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. Житомир, 2016. Вип. 2 (84). С. 107–112.
4. Піддубна О. М. Фахові дисципліни у розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва: історичний аспект. Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи : монографія / за заг. ред. В. Є. Литньова, Н. Є. Колесник, Т. В. Завязун. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2019. С. 70–79.
5. Піддубна О. М. Формування професійної компетентності вчителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення предметів «Малюнок» і «Живопис» під час виконання начерків. Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика : зб. наук. пр. : у 2 ч. Житомир, 2017. Ч. 1. С. 282–285.

Інтернет ресурси:

1. Oil Painting Tips // Patreon Highlights. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=Vnvh86OMhbs>
2. Portrait Painting Tutorial // A Strategy for Success. [Електронний ресурс] – Режим доступу

до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=KerRXbVq8rE>

3. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/>

4. Живопис. [Електронний ресурс] : режим доступу: <https://sites.google.com/site/mistectvografika/zivopis>

5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nbuv.gov.ua/node/554>

6. Портал: Живопис. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BB:%D0%96%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81>

7. Рисунок. Живопис: навчальний посібник / Н.М. Гілязова. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://issuu.com/i.grebeniuk80/docs/>

ДОДАТКИ

Приклади робіт

Приклади робіт

Приклади робіт

